

2. ARAYIŞ TOPLANTISI RAPORU – HAZİRAN 2017

Toplantının Amacı ve Temel Sorular:

Toplantının amacı, düşünce üretmek ve bunun için uygun bir platform yaratmaktır. Asla bir organizasyon, sahada bir uygulama ya da bir örgütlenmeyi hedeflemeyen bir toplantıdır. Türkiye'nin siyasi havası çok hızlı bir şekilde değişmektedir. Ortadoğu daha da fazla ısınmaya başlamış, Tayyip Erdoğan son zamanlarda daha fazla sahaya çıkmaktadır; görünen o ki ipleri tamamen eline alacaktır. 16 Nisan'da Hayır'da buluşanlar, tek adam rejimine karşı Türkiye'nin normalleşmesi veya siyasi tansiyonun düşmesi için birlikte olmuşlardır. Peki bundan sonra bu süreç nasıl işleyebilir? Hayır'da birlikte olanların buluşmaları mümkün müdür? Gerekli midir? Mümkün ve gerekli ise hangi değerler ve hangi öncelikler üzerinden bu birleşme olmalıdır? Birliktelikte kimler olmalıdır? Birliktelik nasıl olmalı ve ne yapmalıdır? Ak Parti seçmenine nasıl ulaşılabilir ve nasıl etkilenebilirler? Meclis çalışmalarında nasıl bir yol izlenmelidir? Siyasi aktörlerin siyaset alanı dışına çıkartılmasına karşı muhalefetin görünür olması için yol ve yöntemler neler olmalıdır? Sokağa çıkma çağrılarına karşı ne düşünülmektedir? Sokak asla olmamalı mıdır? Yoksa şiddeti ve gerginliği dışlayan sokak muhalefeti düşünülmeli midir? Tek adam rejimine karşı muhalefetin düşüncelerini yansıtacak mekanizmalar, web sitesi, gazete veya toplantılar olabilir mi? Bu mekanizmaları birlikte kurmak söz konusu olabilir mi? Muhalefet güçlerinin hem kendi içlerinde hem de birbirlerine karşı yaşadıkları güven sorununu aşmak için ne yapılabilir? Gelecek seçimlere yönelik nasıl bir strateji izlenmelidir? Talepler ve zamanlama nasıl olmalıdır? Nisan referandumunda sonuçları etkileyen bir performans gösteren sivil toplum örgütleri ve bireysel anlamda sivil girişimler gelecek seçimlerde daha etkin olabilirler mi? Bu konuda ne yapmak gerekir? Cumhurbaşkanı seçiminin ikinci tura kalması için nasıl bir yol izlenmelidir? Gelecek seçimlerde çok daha önemli olacak sandık güvenliği konusunda ne yapmak lazımdır? Bu süreç içerisinde TÜSES'ten beklentileriniz nelerdir?

16 Nisan Referandum'undan sonra ikinci kez TÜSES'in organize ettiği Arayış Toplantısı'nda katılımcılar Türkiye'nin mevcut durumunu, yapılabilecekleri ve TÜSES'ten beklentilerini aşağıdaki ifadelerle özetlediler:

Siyasi Durum Tespiti:

İfade, basın, toplantı, yürüyüş, gösteri özgürlükleri bulunmamakta, hukukun üstünlüğü, kuvvetler ayrılığı, kamu yönetiminde tarafsızlık, saydamlık, hesap verilebilirlik, laiklik, partiler arası ve toplumsal barış gibi ilkeler yok sayılmaktadır. Akademik özgürlük söz konusu bile değildir. Seçimler ve piyasa mekanizması eşitlikten uzaktır. İktidar ötekileştirici, şeytanlaştırıcı, kriminalize edici, dış güvenliğini riske sokan bir parti devleti gibi davranmaktadır. OHAL'i bir fırsat gibi kullanmakta, bu sayede seçimlerin mevcut takvimine uymayabilirler. Hukuksuzluklar başlı başına dehşet vericidir. Ne anayasa, ne ceza yasası, ne de infaz yasası kullanılmaktadır. Savcılar her istediğini yapmakta, talimatı Ankara'dan almaktadırlar. 16 Nisan'dan sonra eski siyasi sistem değişmiştir. Önümüzdeki günlerde iktidar bu yönetim anlayışını kanunlar üzerine oturmaya çalışarak, "tek adam yönetimi"ni daha da kurumsallaştıracaktır. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde baskılar daha da artacak ancak aynı zamanda buna karşı tepkiler de artmaya devam edecektir. Bu tepkiler kurumsallaşmazsa marjinal hale dönüşecek; marjinal hale dönüşünce de sönmümlendirilecektir. O nedenle bu tepkileri Türkiye gündeminden eksik etmemek, haksızlıklara karşı ortak bir davranış geliştirmek lazımdır.

Yeni ve Demokratik Bir Anayasa:

Uzun vadeli bir hedef olarak 1961 Anayasası'nın ilkelerini, güvenceli maddelerini geri getirecek bir anayasa değişikliği yapılmalıdır. Şu an anayasa çalışmalarında bütün partilerin onayıyla 60 madde değişmiştir. Bu 60 maddenin üzerine bir altmış madde üzerinde daha anlaşmaya varılırsa yeni bir anayasa taslağı hazır olur. O eski komisyonda çalışmış olan arkadaşlarla meclis dışı bir komisyon kurulabilir. Onlarla bir araya gelip, aynı zamanda meclis ve muhalefet partileriyle de temas edilerek öteki altmış madde de belli bir süre içinde hazırlanabilir. Bu konuda kararlı olunmalıdır. Bu kanun değişiklikleri içinde seçim barajının indirilmesi ya da tamamen kaldırılmasını ilk hedefler olarak belirlemekte fayda vardır. Cumhurbaşkanlığı ya da yerel seçimlerde kullanılacak, iktidara gelindiğinde sistemin yeniden demokratikleştirileceği, parlamentonun yeniden işler hale getirileceğini, barajın, OHAL'in kaldırılacağını taahhüt eden, dış politika ve ekonomik hedefleri

belirleyen 10-15 maddelik bir ilk hedefler beyannamesi ortaya konmalıdır. Bir Rus atasözü der ki: “müzik değişince dans da değişir”. Dansa ayak uydurmaya mı çalışılacağı yoksa müziği mi değiştirmeye çalışılacağı konusunda net olmak gerekir. Yani anayasa mı değiştirilmeye çalışılacak? Yoksa değişen müzikle ortaya çıkan dansa mı uyulacak? Önümüzdeki 28 ay içerisinde müziğin, yani var olan düzenin değiştirilmesi herhangi bir şekilde mümkün değildir. Ancak bu iki seçimde başarılı olunursa o zaman yapılabilir. Şimdilik ön hazırlık mahiyetinde müziği yeniden kompoze etmenin temelleri çalışılabilir. Ama esas itibarıyla odaklanılması gereken konu, mevcut müzikle dansın nasıl daha iyi yapılacağı, nasıl sonuç alınacağı, başarı elde edildikten sonra ise müziği, yani baskıcı sistemi değiştirmektir.

Seçimler:

2019 seçimleriyle parti devleti aşılmalıdır. Yeni bir anayasa için sağduyulu bir cumhurbaşkanı seçilmelidir. Cumhurbaşkanlığı seçiminde %50 aşılmalıdır. Kararsız seçmen, daha kolay ikna olabilecek gri alandaki toplumsal kesimler olarak nitelendirilebilir. Hedef kitle olarak, sendikalar, meslek kuruluşları, STK'lar, siyasi partilerin bazı üyeleri, milletvekilleri, bazı yerel yöneticiler gibi tercihleri kemikleşmemiş olanlar belirlenmelidir. Yerel seçimler 2017 referandumunda yapılan işin bir benzerini ortaya koymak ya da başkanlıkla ilgili düşünülenleri uygulayabilmek için bir tecrübe olabilir. Mart'ta gerçekleşecek yerel seçimlerde herkes kendi partisine çalışır, Kasım'da bir araya gelelim denirse, Mart'ta yapılan çalışma Kasım'a bir şey katmamış olur. Yerel seçimlerden sonra eksiklerin görülüp, Kasım'a başka bir süreci örebilecek ya da eksikleri tamamlayabilecek bir imkan yaratılmalıdır. Yerel yönetimlerle cumhurbaşkanlığı seçimleri birbirine karıştırılmamalıdır. Aksi halde birliktelik sağlanamaz. Cumhurbaşkanlığı seçiminde ortak payda “tek adamın diktatörlüğü”ne karşı demokrasiyi savunmaktır. Dolayısıyla cumhurbaşkanlığı seçiminde ortak paydayı yakalamak yerel seçimlere göre daha kolaydır. Yerel seçimlerde kişilerin özellikleri devreye girmektedir. O nedenle yerel ve cumhurbaşkanlığı seçimlerini ayrı ayrı ele almak gerekir. Yerel yönetimler konusunda partiler Türkiye'de insanları ikna edecek programlar üretmelidir. Neredeyse 25 yıldır Ankara ve İstanbul gibi büyükşehirlerdeki yönetim anlayışını nihayetlendirmenin güvencesi topluma verilmelidir. Cumhurbaşkanlığı seçimiyle ilgili çalışmalar şimdiden başlamalıdır. Ancak başkan adayının kim olacağı meselesinin geri plana atılması lazımdır. Başkan olacak kişinin cinsiyeti, milliyeti ya da inancı değil, ilke ve değerlerin taşıyıcılığını yapması önemli olacaktır. Zaten şu anda başkan adayı üzerinde isim zikretmek de doğru değildir. Böyle bir çalışmanın ilk örneği Ekmeleddin İhsanoğlu'nda yaşanmış ve hüsrana sonuçlanmıştır. Herkesin ulaşabileceği bir isim bulabilmek için biraz daha yol almak gereklidir. Siyasi partilerin isimlerinin geçmediği bir ortam yaratmak doğru değildir. Bilakis, siyasi partiler güçlendirilmelidir. AKP silikleştiği için değil, kendi seçmenine güven verdiği ve “kararlı” olduğu için seçmenince sahiplenilmektedir. Sol partilerin eksikliği toplum tarafından yeterince kabul görmemesidir. Her parti geçmişteki hatalarıyla yüzleşmelidir, gelecek süreçte doğru politikalar ancak böyle üretilebilir. Yaygın ve küçük kaynaklar yaratarak sivil topluma yaslanılmalıdır. Obama yaygın ve küçük kaynakları şeffaf şekilde kullanarak insanları oy vermeye ikna etmiştir. Hayır'ı asıl inşa edenler, *dağlardaki çoban ateşlerine* benzetilebilecek anonim, sivil, kimliksiz, adresiz, birçok küçük enerji alanlarıdır. O nedenle muhakkak farklı kesimlerden gelecek isimlerle suni mühendislikler inşa etmek doğru değildir. Binlerce farklı mekanda binlerce farklı fikrin konuşulması gerekir. Ne yapılması gerektiğini unutmadan, ama muhakkak bugünden adını koyarak değil, gerçekten zihni dönüşüme kapı açacak bir sürecin yaşanması lazımdır.

Seçim Güvenliği ve Propaganda Eşitliği:

Seçim güvenliği ve propaganda eşitliği gibi gereklerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Seçim sonrasında güvenliği sağlamak adına teşkilatlanma, sandık başlarının muhafazası için gerekli organizasyonların yapılması gereklidir. Seçim güvenliği, 1950 yılında Demokrat Parti muhalefetteyken yapılmış olan seçim kanununun öncelikleri yerine getirilebildiğinde sağlanmış olur. Çünkü 1950'de yapılan seçim kanunu iktidar ve muhalefet partilerinin ortaklaşa çalışması ile yapılmıştır. Bu seçim kanununun iki önemli unsurundan ilki son derece titizlikle düzenlenmiş ve buna göre uygulanmış olan propaganda eşitliğidir. Basın yayın özgürlüğü ve demokratik siyaset imkanının olmadığı bir tabloda eşit bir yarıştan söz edilemez. Bunun sürekli vurgulanması gerekir çünkü Türkiye'de bu derecede bir eşitsizlik artık tehlikeli bir biçimde doğal kabul edilmektedir. İkincisi; seçim güvenliği Yüksek Seçim Kurulu'nun kontrolü altındadır, mevzuata göre de son merci odur.

Ancak o son merci iktidar tarafından belirlenmekte ve iktidarın menfaatleri ne yönde ise onu uygular hale gelmiştir. Bu yanlışın da mütemadiyen vurgulanması gereklidir. Bu aynı zamanda enternasyonal bir meseledir. Üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi ve üyesi olmaya çalıştığımız Avrupa Birliği, bunun hem esaslarını tespit etmiş, hem de denetleme mekanizmalarını kurmuştur. AGİT gibi heyetler, bugün dünyanın demokratik ülkelerinin hangisinde seçim yapılırsa izlerler ve buna itiraz edilmesi mümkün değildir. Dünyanın demokratik ülkelerinin çoktandır aşmış olduğu bu meseleye karşı ülkemizde bir kompleks oluşmuş durumdadır. Bu konularda Türkiye’de iç hukuk yolları tüketildiğinde hak aramak için gidilecek merci Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’dir. Bu kompleksten de kurtulmak lazımdır. Propaganda eşitliği ve seçim güvenliğini sağlamak adına uluslararası teşekküller dahil, her türlü kanalın devrede olması, bunun topluma anlatılacağı bir kampanya başlatılması gereklidir. Hayır taraftarı partilerinin hatırı sayılır düzeyde parti üye sayısı varken seçim ve referandumlarda hala binlerce sandığın sadece AKP’liler tarafından kontrol edildiği hatırlanmalıdır. Gelecek dönem için siyasi partiler sandık güvenliği konusunda ders çıkarmalı, buna göre organize olmalıdır. Hile iddialarıyla bir yere varılamaz. Mesela çok geniş bir seçim güvenliği platformu oluşturulabilir. Bu platform iki yüz bin rakamına ulaştığında sandıklara yedekli 5-6 kişi birden gidileceği beyan edilirse bunun iki işlevi olur: birincisi iktidar biraz ürkütülür, ikincisi korktuğu için hissizleşebilecek seçmenlere güven telkin edilir.

Hedeflerin Belirlenmesi:

Üzerinde anlaşıldığı farz edilebilecek mesele mevcut iktidarın değişmesi gerektiğidir. Bütün partileri yatay kesecek, ortak davranmalarını mümkün kılacak bir değerler ve ilkeler çerçevesi olmalıdır. Bu çerçeve temel olmalıdır, kişiler veya partiler üzerinden yapılacak bir çalışmanın sonucu olmayacaktır. Bu çerçeve bir dereceye kadar Saadet Partisi’ni, MHP’nin muhalefet kesimini, CHP’yi, HDP’yi, AKP içerisinde bile bir kesimi yatay kesmelidir. Daha sonra, CHP’nin 1959 yılında yayınladığı ilk hedefler beyannamesi gibi bir metin ortaya çıkarılmalıdır. Son Fransa seçimlerinde, daha önce İspanya ve İtalya’da da görüldüğü üzere sivil alandan siyaseti etkileyerek, seçim kazanılabilir. Onun için sivil alan dinamiklerini siyaset alanına doğru yönlendirecek çabalar çok önemlidir. Sınırlı olarak Erdoğan’dan nasıl kurtulacağına eksenli siyaset başarılı olamaz. Çünkü alternatif Erdoğanlar da çıkabilir. Bu yüzden sürdürülebilir bir devlet, sürdürülebilir bir toplumsal hayat için mutlaka hukuk, demokrasi gibi değerleri güçlendirecek çabaları da orta ve uzun vadede düşünmek lazımdır. Demokrasi hem slogan, hem de birleştirici unsur olmalıdır. Demokrasiden kasıt seçimler değil, tam anlamıyla demokrasidir. Özellikle günümüzde temsili demokrasinin artık işlevini yitirmekte olduğu bir döneme girmişken katılımcı demokrasinin nasıl olması gerektiği konuşulmalıdır. Dolayısıyla demokrasi kavramı içi doldurularak kullanılmalı, ideolojik sınıflandırmalardan ziyade “demokratlık” kimliği ortak payda olmalıdır. Böylesi bir demokratlık ortak paydası zaten kimlik farklarını da ortadan kaldıracaktır.

Mesele büyük ölçüde hegemonik bir şey kurabilmektir. Yani karşımızdaki gücün kurduğu hegemonyaya karşı bir hegemonya üretebilmek gerekir. Türkiye’de OHAL rejiminin insan haklarında sebep olduğu ağır tahribat siyaset ve sivil toplum tarafından sürekli dile getirilmeli, anlatılmalıdır. Hayır bileşenlerinde ortak paydalar çoğaltılmalıdır. Bu ortak paydalardan birincisi OHAL’in kaldırılmasıdır. Bu, Türkiye’de çok büyük bir kesimi bir araya getirebilecek bir talep olabilir. Türkiye’de OHAL sürdükçe haksızlıkların önüne geçebilme şansını yoktur. İktidar istediği gibi mitingleri yasaklayıp, tepkilere set çekmektedir. Dolayısıyla OHAL kaldırılmadan söz söyleme ve etkinlik yapabilme sınırları genişleyemez. OHAL durumunda yönetilen ülkelerdeki yöneten güç bir şeyin farkındadır, o yönde hareket eder; muhalefet ise bölünmüş durumdadır. Bu aralarındaki ayrılığı iktidar çok kurnaz bir şekilde kullanır. Türkiye’de de bu ayrılıklar vardır. Bunlardan biri Kürt meselesidir. İktidar da zaten bu ayrılıkların yaşandığı konulara çomak sokmaktadır. Bu sayede de muhalefet ayrışmakta, ayrılınca zayıflayarak hiçbir şeyi değiştiremeyip, birbirlerine düşmektedirler. Sivil toplum bu konuda etkin rol oynayabilir. İkincisi, Hayır bloğu tarafından siyasi partiler yasasının değiştirildiği, barajın kaldırıldığı, demokratik işleyişin sağlandığı bir ortak anayasa metni Türkiye’nin gündemine getirilmelidir. Çoğunluk tahakkümünden kurtulmak için *çoğulculuk* anlayışı kararlılıkla dile getirilmeli, bu konuda ortak söylem yakalanmalıdır. Katı laikçi bir anlayış asla düşünülemeyeceği gibi, eğitimin de bilimden ve laiklikten koparılmasının engellenmesi gerekmektedir. Kürt sorunu çözülmediği sürece Türkiye’de barıştan, ekonomik istikrardan bahsetmemiz mümkün değildir. Dolayısıyla Kürt meselesine yaklaşım netleştirilmeli, çözüm konusunda ortaklaşma başarılmalıdır. Bu

sadece HDP'nin değil, masanın etrafındaki tüm siyasi partilerin sorunudur. Barışı savunmayan toplulukların başarılı olma şansı yoktur ve Türkiye'de savaş devam ettiği sürece demokrasiyi insanlara kabul ettirme şansı yoktur. Öncelikle barış savunulmalı, savaşa karşı çıkan bir tutum geliştirilmeli, bir arada yaşamının yolları birlikte bulunmalıdır. Bugün yüzde 83'ü kentlerde yaşayan, yüzde 51'i 11 metropolde toplaşmış bir Türkiye vardır. Onun için bu ülkede geçmişte karşılığı olan talepleri bugün hiçbir şey değişmemiş gibi aynı şekilde talep etmenin artık bir anlamı yoktur. Dolayısıyla yeni baştan bir Türkiye düşünmek gerekir. Bu sadece hayır'cıların ne yapacağına dair, AKP'ye karşı ne yapılacağına dair değil, seksen milyonun ihtiyaç ve taleplerine nasıl bir cevap üretileceğinin düşünülmesi lazımdır. Çünkü Kürt, Türk, CHP'li ya da MHP'li bir seçmenin sorunları çok farklılaşmamakta, kendini milliyetçi olarak tasvir eden bir kişi bile Kürt sorunu çözümüne destek verebilmektedir. Birçok farklı kesimden seçmenin çoğunlukla birinci kaygısı ekonomi, ikincisi güvenlik, üçüncüsü ise eğitimidir. Dolayısıyla önümüzdeki süreçte Kürt meselesinde çok daha net bir şekilde konuşulabilir ve bunun üzerinden bir yol çizilebilir.

Özgürlükler:

Eşitlik ve tarafsızlık temelli, bağımsız, hızlı ve adil bir yargı sistemi ve kuvvetler ayrılığı sağlanmalıdır. Gelecek iktidar hakim teminatı, basın özgürlüğü gibi bütün ilkeleriyle demokrasiyi geri getirmelidir. Tek adam yönetimine, OHAL'e, parti devletine, tek tipleşirmeye, ötekileştirmeye, şiddet diline karşı durulmalıdır. Rejim şiddeti, silahlı eylemler, kadına karşı şiddet gibi her türlü şiddete karşı da bir platform, huzur ve güven verecek bir siyasi proje lazımdır. Bunun için yerel düzeyde işlerin gelişmesini sağlayacak, teşvik edici fikirler ve projeler önermelidir. Türkiye'de 35 yaşın altında yaklaşık 20 milyon seçmen vardır. Bu kesimin dilini yakalamak, yenilenmek ve zamanın ruhuna uygun bir strateji geliştirmek gerekir. Dijital platformlara, sosyal medyaya hakim kadrolar oluşturularak, bunlar, fikir, örgütlenme, propaganda, anlaşma ve haberleşmede kullanılmalıdır.

Laiklik ve Kürt Meselelerine Yaklaşım:

Hayır bileşenlerinde Türkçü veya Kürtçü fikirler etrafındaki mevcut bölünme aşılmalıdır. Bunun için Kürt'lerle temasların nasıl geliştirilebileceği üzerine kafa yorulmalıdır. İki taraf için de geçerli olan güvensizlik ve korkunun nasıl giderilebileceği tartışılmalıdır. Bir araya gelmeyi zorlaştıran iki fay hattı vardır: birincisi laiklik meselesi, ikincisi Kürt meselesidir. Örneğin, laiklik dendiği zaman Müslüman-muhafazakar kesim veya AKP'liler önce irkilmekte, açıklandığı zaman ise uzlaşmaktadır. Onun için laikliğin başka bir tanımı verilmelidir. Kürt meselesinde ise bugün CHP içinde büyük çekinceler olduğunu görüyoruz. HDP her konuda doğru değildir, ancak insanlara seslenilecek bir taahhütname ya da ilkeler bildirgesiyle laiklik ve Kürt meselesinde yeterince açıklayıcı, rencide etmeyen, çatışmaya girmeyen bir söylem benimsenmelidir. Türkiye gibi siyasi, ekonomik, toplumsal göstergeleri bu kadar bozulan bir ülkede, bir kişi hala %50-51'lik bir kesimi yanında tutabiliyorsa buradaki sebepleri, kaygı ve korkuları anlamak lazımdır. Kürt sorununun çözümünün sadece HDP'nin üzerine yıkılmaması gerekir. Bu mesele sadece HDP'nin derdiymiş gibi çözüm arayışına katkı sağlanmazsa, HDP'nin hata yapması da doğal olur. Sorunun çözümünde, meseleye dahil olmak, onlarla artılar ve eksileri konuşmak lazımdır. PKK'nın çatışmasızlık önerdiği bir Türkiye'de aynı yöne bakmak isteyen insanları bir araya getirmek mümkün olabilir. Silahın patladığı yerde rasyonalite devreye giremez. Güvenilen liderler devreye girerlerse bugün milliyetçi kesim dahi çözüm sürecini destekleyebilir. Toplantılarda siyasi parti temsilcileri söylediklerinin dışarı çıkmasından ya da partileri adına bir taahhütte bulunmuş olma kaygısı duymadan Kürt meselesi, laiklik, dış politika, Kobane meseleleri hakkında konuşabilmelidirler. Sosyal demokratların bu meselelerde kafaları net olmalıdır. Kürt siyasetçilerle bir araya gelip bu konuda birbirlerini anlamaları gerekir. Aralarında güven eğer oluşturabilirlerse, bu meclis seçimlerinde bir takım ittifaklara da yansiyabilir.

Aktivistlerin büyük bir çoğunluğu sol kesimden, bir kısmı da entelektüel eski radikal İslamcı kesimden gelmektedir. Bu insanlar çok iyi niyetli, beraber iş yapılabilir ancak kendi cenahlarında marjinaldirler. AKP içindeki kafası karışmış muhafazakar modern kesimlere ulaşabilecek, temas, dil ve söylem konusunda eksiklikler vardır. Aşırı temkinlilik bizleri mahalle baskısına tutsak etmektedir. Bu sebeple siyasi pozisyon alma dirayeti gösterilmelidir. Özellikle AKP-Cemaat kapışmasından sonra gerçek dindarlar arasında laiklik aslında gerekli bir mekanizmadır diyenlerin sesleri daha çok duyulmaya başlamış, dinin siyasete alet edilmesinden rahatsız olan kesimler artmıştır. AKP seçmenine

nasıl hitap edileceği tartışılmalıdır. Dünyevi meseleleri insanlara anlatabilmek için başta İslam düşmanlığının bir kenara çekilmesi gerekir. AKP seçmeni iktidarının kendisine sağladığı bütün ayrıcalıkları, fırsatları, dini özgürlüğünü, ekonomik istikrarı kaybetme korkusu yaşarken; sekülerler, hayat tarzı, rejim veya tek adam diktası konularında korku içindedir. Başta bu korkular giderilmeli, bunun için fikirler geliştirmek lazımdır.

Güç Birliği/İlişkiler/İttifaklar:

Sadece partiler arasında değil, siyasi eğilimler, yönelimler, hareketler arasında ortak hareket ve güç birliği ihtiyacı vardır. Güven ilişkisi kurulmadan sorunlar göğüslenemez. Bu yüzden muhalefete güven verici bir çaba ortaya konulmalıdır. HDP CHP'ye güvenmiyorsa, CHP HDP'ye güvenmiyorsa, sosyalist parti sağcı partiye güvenmiyorsa başarılı olunamaz. İnsanlarda başarılı olunacağına, verilen sözlerde durulacağına ve sonuna kadar bu sürecin sigortası olunacağına dair bir kanaat yaratılmalıdır. Alt yapısının sağlam bir şekilde oluşturulması gereken bir diyalog sürecine, ortak bir platform yaratmaya, birlikte hareket kapasitesini arttırmaya ihtiyaç vardır. Bunların içerisinde de siyasi partilere rahat ulaşacak, kolaylaştırıcı, katkı sağlayıcı, iyi bir yapılanmaya sahip, bu yapının bütünü temsil edecek ciddi bir temas grubu oluşturulmalıdır. Bu yapının kamuoyu nezdinde görünürlüğü sağlanmalı, insanların güven duyacağı bir çekim merkezi haline getirilmelidir. Bu gibi oluşumların ve siyasi partilerin ortak bir platform yarattığı, talepleri doğru sunacak, cılız kalmayan, toplumsal karşılığı olan, büyük bir buluşmaya ihtiyaç vardır. Buluşmanın sonrasında devamının getirilebildiği bir yola girmek gerekmektedir. Bunu yapmak aceleye getirilmemeli, ancak bilinmesi gereken zamanın daraldığıdır. Bir parti ismi çok fazla öne çıkarılırsa o parti bagajı üzerinden saldırı alınacak; karşı taraf kampanyasını bunun üzerinden yürütecektir. Tabi ki işin içinde partiler olmalıdır ama parti ismini aşan, farklı kesimlerden oluşan bir yurttaş girişimiyle beraber yürüyen bir oluşum olmalıdır. Bu oluşumun planlaması, siyasi partilerin il ve ilçe örgütlerinde bulunanlarda bir kırılma yaratmaması için önceden yapılmalıdır. Bu kırılma yerel aktörlerin seçmenlerini sandığa götürmemeleriyle sonuçlanabilir. Buna dikkat edilmezse proje yerel seçimlerde akamete uğrayabilir.

Parti ve sivil toplum gerilimi bir risk alanı olarak karşımıza çıkacaktır. Buluşmanın iki eksenidir. Birincisi dikey eksen, yani partiler, sendikalar, gibi örgütlü kesimler, diğeri yatay eksen, bu da yerel düzeyde ya da aşağıdan gelen ve Gezi örneğindeki gibi giderek sosyal medyayı çok iyi kullanan bir kesimdir. Bu iki eksene ayrı ayrı seslenmek lazımdır. Bu iki eksen arasında koordinasyon yahut etkileşimi sağlayacak unsurlar görülmelidir. Partiyi yönetmek ya da yönlendirmeye çalışmak yerine faaliyetlerini belirli açılardan etkilemeye çalışmak lazımdır. Yatay eksen dediğimiz yereli anlayabilmek için yerel seçimlerde örgütlenmeye malzeme, kaynak, fikir sağlamak gibi teşvik edici faaliyetlerde çok önemli olacaktır. Bunun için de farklı kesimlerin teması, farklı kesimlerden gelen insanların oluşuma dahil olması kritiktir. Böylece farklı kesimlerden oluşan topluluğun ortak iradesi zaman içinde ortaya çıkacak ilkeler olmalıdır. Eğer platform büyütülmek isteniyorsa şu an mevcut olan Yurttaş Girişimi, Diyalog Grubu gibi bir çok irili ufaklı yapılanmaların bütün bileşenleri ve üyeleri bir araya getirilemese de en azından öncü kadrolarıyla toplantılar yapılabilir. Örneğin, sadece OHAL, sadece basın yayın özgürlüğü, sadece seçim güvenliği, sadece siyaset yapma hakkını çalışan farklı farklı gruplar vardır. Onlarla bir araya gelip ortak bir yol çizmek daha kapsayıcı olabilir. Ortak hareketin ilk çıkış noktası, karşısında mutlaka bir şeyler yapılması gereken ve herkes için birleştirici olacak OHAL rejimine karşı duruştur. Bugünkü hukuksuzluklara karşı bir mücadele dinamiği, güç birliği ve birleştirici rol oluşturulduğu ölçüde 2019'a hazırlanabilir. Böyle bir hazırlık sağlanırsa başkanın ismi önemli olmaz. Seçimlere göre göre değil, anti-totaliter, anti-faşist başka bir model içinde örgütlenilmelidir.

Yeni Siyaset anlayışı ve diliyle topluma dokunmak:

Özgürlüklerin partiler tarafından değil partiler dışındaki tarafsız, heterojen, farklı dünya görüşleri ve bakış açılarından, açık görüşlü, soğukkanlı, yapıcı, barışçı, pozitif, karşı mahalleye olumlu iz bırakabilecek, dürüst, samimi bir kesim tarafından dile getirilmesi önemlidir. Böyle bir anlayışla yola çıkacaklar birinci adımda kendilerinin yol haritalarını çıkartmalıdırlar. Bu birlikteliğin ikinci adımı örgütlerden gelecek destek olmalıdır. Oluşturulacak olan bu yapının süreklilik kazanabilmesi için çok sağlam bir yapı, işleyiş kurulmalı, lider yerine belirli periyotlarda kısmi yenilenmelerle ilerleyecek dönemlik sekreteryanın olması lazımdır. Yani bir seferde herkes yenilenmemelidir. Böyle bir heyetin

içinde yer alacak kişilerin siyasal parti içinde veya yerel yönetimde üst düzey görevi olmamalıdır. Oy verme davranışı kompozit bir davranıştır. Seçmenler kendilerine yakın hissettikleri, dürüst, güvenilir, tutarlı, samimi, becerikli adayları tercih ederler. Dolayısıyla bu grubun, kendi içinde veya uzmanlardan yardım alarak kazanılması muhtemel, tereddütlü seçmenlerin üzerinde yoğunlaşması gereklidir.

Geçmişle ve Hatalarla Yüzleşme:

Ülkenin içinde bulunduğu bu ağır tabloya nasıl gelindiğiyle, Tayyip Erdoğan'ı bu kadar güçlendiren, mevcut iktidarı bu kadar pervasızlaştıran son birkaç yılla yüzleşmek gereklidir. Kürt meselesinde şu anki çatışma zemini ve HDP'ye yönelik baskıların bu aşamaya gelişte nasıl bir rol oynadığı konusunda gerçekten objektif bir tespit yapmak lazımdır. En büyük kırılmalardan biri 20 Mayıs dokunulmazlıkların kaldırılmasıdır. Şu anda HDP üzerinden aslında bütün muhalefete gözdağı verilmektedir. Bir partinin liderlerinin tutuklandığı, vekilliklerinin düşürüldüğü bir ülkede zaten demokrasi yoktur. HDP'ye yapılanlara göz yumulması sıranın diğer partilere de geleceği anlamına gelir. Bu manzarayı normalleştiren politikalara karşı bir platformun meydana gelmesi elzemdir. Türkiye'deki sorun yumağının karşısında muhalefet güçlü bir siyasi çıkış yaratamamış, sivil toplumla ilişkilerde gerekli özen gösterilmemiştir. Bugün bütün Avrupa'daki seçimlerde de görüldüğü üzere marjinal partiler gittikçe güçlenmektedir. Çünkü sorunlara çözüm bulunamayıp, kararsızlıklar, kırılmalıklar arttıkça, popülizm siyasette kendine daha fazla yer bulmaktadır. Bu sebeple siyaset kurumu içindeki yetersizliklerin giderilmesinde sivil toplum alanından gelecek müdahaleler çok önemlidir. Türkiye solu elbette 12 Eylül sonrası tırpandan geçmiştir. Ancak solun eksikliği dönüp de kendi mahallesinde “Ötekiler ne diyorlar, Müslümanlar ne diyor?” yönünde sorgulamalar yapmıyor olmasıdır.

Toplum olarak şikayet edilen şeylerin sorumluları bir parça yine o toplumda yaşayanlardır. Bugün içinde bulunulan baskıcı ortam da belli dozlarda toplumun seyirci olmasından veya eylemleri yeteri kadar toparlayamamış olmasından kaynaklanmıştır. Dolayısıyla yapılan yanlışların gelecek dönemde tekrar etmemesi adına, herkesin yaptığı yanlış ya da eksiklikleri değerlendirmesi lazımdır. Ancak bu şekilde yeni çözüm veya arınma yolları bulunabilir. Ayrıca o yanlış veya doğruların toplumda ne tür algılar yarattığının da anlaşılması gerekmektedir. Çünkü bazen her hareket istenilen algıyı yaratmaz. Artık dünya reel eylemlerden değil eylemlerin yarattığı algıların yönetiminden oluşan bir dünyaya dönüştüğü için bu etkilerin anlaşılması hayatidir.

TÜSES'ten Beklentiler:

- Temelde yapılması gereken birlikte yaşamı amaçlayan bir demokrasinin mücadelesini verebilmektir. TÜSES evvela bu *network*'ün unsuru olabilir. Bunu gerçekleştirmek adına TÜSES'in yaptığı toplantılardan, bugüne kadar çok farklı kesimleri bir araya getirişinden sonra yeni bir misyon ve sorumluluğu ortaya çıkmıştır.
- TÜSES'in kuruluşunda raporlar çıkarmak ve bu raporları paylaşmak amacı vardır. Bu amaç yeniden netleştirilmelidir.
- Bu toplantıların bir düşünce platformu yaratmak olduğu,yeni bir siyasi parti hedeflenmediği bir çok kez tekrarlanmıştır.Ancak burada ortaklaşılın düşüncelerin yaygınlaştırılması için başka illerde de organizasyonlar yapılmalıdır.
- Arayış toplantıları ile siyasi partiler yönlendirmeye çalışırsa bunun olumlu sonuçları olmayacaktır. Buradaki amaç katkı sunmak ve tartışmanın ortamını yaratmak olmalıdır. Çünkü Türkiye'de siyasi partileri görünmez hale getiren bir anlayış kabul görmeyecektir.
- Dağdaki çoban ateşleri misali küçük küçük oluşumlar önemlidir. Ama bir de organize olanlar vardır. Bunların hepsinin harekete geçmesi, en azından birbiriyle irtibatlı halde olması ve bütün bu toplantılarda bir çeşit sekreteryaya olmasında fayda vardır.
- OHAL zamanında alınan kararların, uygulamaların bir bilançosunun çıkarılması gerekir. Bu bilançodan “TÜSES'in bildirdiğine göre” diyerek siyasetçiler de yararlanabilir. Bu açıdan TÜSES'in teşebbüsü fevkalade faydalı olacaktır.